# Een sterke welzijnsfunctie

Een nieuwe lokale aanpak

September 2025

gemeente Staphorst

# Inhoudsopgave

Inleiding ..... 3
1. Het belang van een sterke welzijnsfunctie ..... 3
1.1 Wettelijk kader ..... 4
1.2 Beleidskader ..... 5
2. Versterken van de welzijnsfunctie door te verbinden ..... 5
2.1 De welzijnsorganisatie van Staphorst staat ..... 5
2.2 Implementatie van de volgende stap ..... 6
3. Versterken van de welzijnsfunctie door te investeren ..... 6
3.1 Wat is er nodig? ..... 6
3.2 Wat levert investeren op? ..... 8
3.3 Risico's van niet investeren ..... 8
4. Financiële vertaling van dat wat nodig is ..... 8
4.1 De kostenposten van een sterke welzijnsfunctie ..... 9
4.2 Dekking van de investering ..... 10
4.3 Vervolg ..... 10

Bijlage I. Hervormingsagenda jeugd

# Inleiding

Inwoners, vrijwilligers en maatschappelijke partners in Staphorst hebben de afgelopen jaren duidelijk gemaakt dat zij behoefte hebben aan een sterke en goed georganiseerde welzijnsfunctie. Scholen, kerken, politie, woningcorporatie en zorginstellingen ervaren dat de sociale vraagstukken toenemen en dat de inzet van een goed toegeruste welzijnsfunctie noodzakelijk is. Dit wordt ook onderbouwd door onderzoek, zo laat de RIVM gezondheidsmonitor zien dat in Staphorst 47% ouderen van 65 jaar en ouder zich eenzaam voelt (t.o.v. landelijk 14,9%) en de GGD monitor geeft aan dat 33% van de jongvolwassenen een zware drinker[1] is (t.o.v. 25% in de regio). Deze signalen zijn door de betrokken organisaties opgepakt en er is in gezamenlijkheid gewerkt aan het bundelen en professionaliseren van de bestaande inzet (versterken door te verbinden). Voor de gemeente is een sterke en goed georganiseerde welzijnsfunctie noodzakelijk om haar wettelijke taak en beleidsopdrachten op het gebied van preventie goed uit te voeren. Met de recente professionalisering van de stichting is daarvoor inmiddels een stevige basis gelegd, maar we zijn er nog niet. Om de welzijnsfunctie volledig toekomstbestendig te maken, is naast de bestaande middelen ook een extra investering in menskracht en middelen nodig om de organisatie verder te versterken (versterken door te investeren). In deze notitie wordt geschetst hoe de basis is gelegd, en wat er nodig is om de welzijnsfunctie daadwerkelijk toegerust te maken om te doen waar de Staphorster samenleving om vraagt en die aansluit bij zowel landelijke als lokale (beleids)ambities.

# 1. Het belang van een sterke welzijnsfunctie

We leven in een tijd waarin de uitdagingen zich opstapelen. Denk aan de energiecrisis, het woningtekort, klimaatverandering, de stikstofproblematiek, personeelstekorten, druk op het asielsysteem en een zorgsysteem dat vastloopt. Tegelijkertijd groeit de afstand tussen groepen in de samenleving en neemt het wantrouwen in de overheid toe. Voor steeds meer mensen is de samenleving te complex geworden. Ze kunnen op meerdere vlakken niet meer meedoen en raken daardoor in de knel. Dit heeft directe gevolgen voor hun dagelijks leven, welzijn, gezondheid en gevoel van veiligheid in hun leefomgeving. De druk op (dure) maatwerkvoorzieningen groeit, net als de vraag naar ondersteuning. Daarnaast neemt beweegarmoede[2], het structureel te weinig bewegen, toe. Dit veroorzaakt gezondheidsproblemen en beperkt maatschappelijke deelname, vooral bij kwetsbare groepen.

In een samenleving die steeds individueler wordt, is het van belang dat we het samen doen: zorgen voor kwetsbare mensen, ruimte geven aan verschillen en er voor elkaar zijn. Een zorgzame samenleving ontstaat niet vanzelf. Die groeit vanuit inwoners, vrijwilligers, professionals en gemeenschappen, en heeft het nodig dat dit actief wordt gefaciliteerd, gestimuleerd en blijvend wordt ondersteund. Een welzijnsfunctie ondersteunt de ontwikkeling van een zorgzame samenleving, waarin inwoners, vrijwilligers en gemeenschappen elkaar versterken. Vanuit het principe van zorgen vóór naar zorgen dát: niet overnemen, maar voorwaarden scheppen voor eigen initiatief en onderlinge hulp. De welzijnsprofessional is hierin vooral aanjager, verbinder en facilitator.

Onder een welzijnsfunctie verstaan we het bieden van een passend aanbod aan activiteiten en ondersteuning, samen met de samenleving, zodat inwoners – binnen hun mogelijkheden – een gelukkig, gezond en sociaal betrokken leven kunnen leiden. Het gaat hierbij om vrij toegankelijke (niet-geïndiceerde)

[1] Zware drinker: minstens 1x per week 6 (m) dan wel 4 (v) glazen per dag.

[2] De Nederlandse beweegrichtlijn geeft aan hoeveel beweging nodig is voor een goede gezondheid. Het streven is dat in 2040 75% van de Nederlanders voldoet aan de Beweegrichtlijn (Gezondheidsraad). Het percentage inwoners in Staphorst dat voldoet aan de Nederlandse beweegrichtlijn is 46% (GGD monitor 2024, 51% in regio IJsselland).

activiteiten en ondersteuning, met nadruk op gezondheid, verbinding, participatie, talentontwikkeling, vroegsignalering van problemen, het versterken van veerkracht en het voorkomen van zwaardere zorg.
Een sterke lokale welzijnsorganisatie vervult haar rol op basis van zes pijlers:

1. Toegankelijkheid: zichtbaar en aanspreekbaar aanwezig zijn in buurten, scholen en verenigingen.
2. Signaleren en verbinden: vroegtijdig problemen herkennen en ondersteuning bieden. Signalen samen brengen, verbindingen leggen met relevante partners en hulp en ondersteuning afstemmen.
3. Versterken van veerkracht en zelfredzaamheid: inwoners ondersteunen bij het (her)vinden van zelfvertrouwen, motivatie en hun talenten en mogelijkheden activeren. Daarbij wordt ook nadrukkelijk ingezet op het versterken van sociale netwerken.
4. Ondersteunen van vrijwilligers en bewonersinitiatieven: vrijwilligers ondersteunen met advies, begeleiding, training en het wegnemen van praktische of organisatorische belemmeringen. Versterken van bewonersinitiatieven.
5. Samenwerking in het sociaal domein: samenwerken met andere partijen binnen het sociaal domein, zoals de gemeentelijke toegang, onderwijs, jeugdhulp, woningcorporatie, huisartsen, verenigingen, kerken en informele netwerken. Fungeren als verbindende schakel tussen professionele ondersteuning en het dagelijks leven van bewoners.
6. Sensitiviteit voor lokale cultuur en gebruiken: werken vanuit een context waarin waarden als nabuurschap, gemeenschapszin en traditie een belangrijke rol spelen.

Welzijnswerk levert financieel gezien aantoonbaar maatschappelijk rendement op. Onderzoek toont aan dat elke geïnvesteerde euro in welzijnswerk gemiddeld €1,60 aan maatschappelijke waarde oplevert (SEOR Erasmus School of Economics, 2021). Het gaat hierbij om een gemiddelde berekening van vermeden uitgaven en maatschappelijke opbrengsten op verschillende domeinen, zoals afname van groei van (dure) zorg, voorkomen van maatschappelijke problemen, effectiever gebruik van publieke middelen en hogere inzet van vrijwilligers en netwerken.

### 1.1 Wettelijk kader

Gemeenten hebben op basis van vier wetten een duidelijke verantwoordelijkheid in het bevorderen van de gezondheid, het welzijn en de participatie van hun inwoners: de **Wet publieke gezondheid** (Wpg**),** de **Wet maatschappelijke ondersteuning** (Wmo), **de Jeugdwet** en de **Omgevingswet**. Deze wetten vormen het fundament voor een integrale, preventieve aanpak op lokaal niveau.
De Wpg biedt het wettelijke kader voor gezondheidsbevordering en -bescherming, zowel voor de gehele bevolking als voor specifieke groepen. Preventie staat hierin centraal.
De Wmo is gericht op het ondersteunen van inwoners bij het zo lang mogelijk zelfstandig wonen en actief deelnemen aan de samenleving. Gemeenten zijn onder meer verantwoordelijk voor het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers, het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en het verbeteren van de leefbaarheid en toegankelijkheid van de leefomgeving. Ook binnen de Wmo speelt preventie een sleutelrol, omdat vroegtijdige ondersteuning zwaardere zorg kan voorkomen.
De Jeugdwet legt de verantwoordelijkheid voor alle vormen van jeugdhulp, waaronder jeugdbescherming en jeugdreclassering, bij gemeenten. De nadruk ligt op preventie, vroege signalering en het versterken van de eigen kracht van gezinnen. Gemeenten bieden in dit kader laagdrempelige ondersteuning, voorlichting en vroegtijdige hulp bij opvoed- en opgroeiproblemen.
De Omgevingswet verwijst veelvuldig naar de termen ‘gezondheid’ en ‘beschermen van de gezondheid’. In artikel 1.3 wordt als maatschappelijk resultaat geformuleerd: ‘het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving’.
De Wpg, Wmo, Jeugdwet en Omgevingswet bieden gemeenten zowel ruimte als verantwoordelijkheid om lokaal maatwerk te leveren op het gebied van preventie. Bovendien zijn gemeenten op basis van artikel 108, lid 3 van de **Gemeentewet** verantwoordelijk voor de ontwikkelingen en initiatieven binnen hun eigen

invloedsfeer. Het inzetten op preventie valt daarmee nadrukkelijk binnen hun taak, omdat hiermee hoge maatschappelijke kosten op de lange termijn kunnen worden voorkomen.

### 1.2 Beleidskader

In het **Collegeprogramma 2022-2026** staat de ambitie om 'samen de schouders te zetten onder een Staphorst waar iedereen mee kan doen'. Om die ambitie waar te maken, geven we uitvoering aan de pijlers 'opgroeien en ontwikkelen', 'meedoen', 'samenleven' en 'gezondheid' uit ons **beleidsplan *Iedereen doet mee***. Daarbij zetten we in op een toekomstbestendige samenleving.
Deze inzet sluit aan bij landelijke programma's zoals ***het Integraal Zorgakkoord*** (IZA), *het* ***Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord*** (AZWA), het ***Gezond en Actief Leven Akkoord*** (GALA),de ***Hervormingsagenda Jeugd*** en ***Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming***. In deze programma's krijgen gemeenten een sleutelrol toebedeeld: het versterken van het dagelijks leven van inwoners door eigen regie te bevorderen, gezondheid te stimuleren en sociale uitsluiting tegen te gaan. Een belangrijke kernopgave daarbij is het versterken van een aanpak, waarbij de focus verschuift van zorg naar het bevorderen van een gezonde leefstijl – oftewel: positieve gezondheid. Ook in de Omgevingsvisie heeft het thema 'positieve gezondheid' een prominente plek evenals in het Volkshuisvestingsprogramma.

## 2. Versterken van de welzijnsfunctie door te verbinden

Zoals in de inleiding is aangegeven, zijn er twee stappen nodig om de welzijnsfunctie te versterken: verbinden en investeren. Inwoners en samenwerkingspartners geven al enige tijd aan dat er meer samenhang in het welzijnswerk nodig is. Vanuit deze signalen is in het afgelopen jaar gestart met het bundelen van disciplines die voorheen bij verschillende organisaties waren ondergebracht: jongerenwerk, welzijnswerk, buurtsport en cultuur zijn dichter bij elkaar gebracht. Daarmee is gehoor gegeven aan de vraag van de samenleving om meer overzicht en betere samenwerking.
Op initiatief van de huidige welzijnsorganisatie en in afstemming met aanverwante maatschappelijke organisaties en de gemeente, is samen vorm gegeven aan deze bundeling. Door ze dichter bij elkaar te brengen, ontstaat er meer overzicht en samenhang in de ondersteuning van inwoners op het gebied van jongerenwerk, opbouwwerk, welzijnswerk, sport, beweging en cultuur. Dit maakt het mogelijk signalen sneller op te pakken, activiteiten beter af te stemmen en doublures te voorkomen. Tegelijkertijd vormt het de basis voor een gezamenlijke visie en aanpak, waardoor de effectiviteit van het welzijnswerk toeneemt en de verbinding met inwoners wordt versterkt.

### 2.1 De welzijnsorganisatie van Staphorst staat

De professionalisering van de organisatie is eind vorig jaar opgepakt. Sinds 1 september 2025 zijn de verschillende disciplines van het welzijnswerk in Staphorst samengebracht in één professionele organisatie. In nauwe samenwerking met alle betrokkenen is het afgelopen jaar gewerkt aan een stevige basis: er is onderzocht welke bijdrage welzijnswerk levert aan de maatschappelijke doelen uit het beleidsplan 'Iedereen doet mee', en wat inwoners en partners verwachten van het welzijnswerk. Op basis hiervan volgt nu de uitwerking van de missie en visie van de welzijnsorganisatie.

Ook organisatorisch zijn belangrijke stappen gezet. De ICT is o.a. professioneel ingericht en samen met andere lokale welzijnsorganisaties is een regionaal bedrijfsbureau opgezet, waardoor kwetsbaarheid op cruciale functies zoals HR en financiën wordt verminderd. Tegelijkertijd is de governance gemoderniseerd: Stichting Welzijn Staphorst is overgegaan van een bestuur-directiemodel naar een raad-van-toezichtmodel, waarmee lokale betrokkenheid wordt gecombineerd met bestuurlijke en professionele slagkracht. Om de vernieuwing zichtbaar te maken en de bredere taakstelling te onderstrepen, wordt in oktober 2025 een nieuwe naam en logo gelanceerd. Dit markeert de samenvoeging van disciplines én de hernieuwde focus op de toekomst.

### 2.2 Implementatie van de volgende stap

Hoewel de organisatie inmiddels stevig staat, is de inzet met de huidige capaciteit noodgedwongen beperkt. De volgende stap is uitbreiding, zodat er voldoende middelen en menskracht beschikbaar zijn om te voldoen aan de maatschappelijke vraag en de opdrachten uit landelijke akkoorden en het beleidsplan. Een eerste inventarisatie, gebaseerd op gezamenlijke inzichten over benodigde formatie en middelen, leidde tot een aanvullend budget van € 700.000 per jaar. De opdracht aan de organisatie is nu om het *waarom* en *wat* als beschreven in deze notitie, te vertalen naar een concreet plan voor het *hoe*: hoe wordt dit alles daadwerkelijk opgepakt en gerealiseerd? Deze planontwikkeling gebeurt samen met de samenleving – een aanpak van Staphorst, voor Staphorst – waarbij inwoners en partners richting geven aan wat nodig is en hoe dit lokaal georganiseerd moet worden. Zo groeit de welzijnsorganisatie stap voor stap toe naar een toekomstbestendige rol in het hart van de Staphorster samenleving.

## 3. Versterken van de welzijnsfunctie door te investeren

Er zijn verschillende signalen uit de samenleving die laten zien dat versterking van de welzijnsfunctie nodig is. Inwoners geven aan behoefte te hebben aan nabijheid en een herkenbaar aanspreekpunt in hun buurt; scholen en zorginstellingen signaleren dat de complexiteit van vragen toeneemt; de politie pleit voor meer jongerenwerk op 14 jaar en ouder en de woningcorporatie ziet druk op leefbaarheid in buurten. Deze signalen vormen de basis voor de volgende stap: investeren in menskracht en organisatie. Landelijke akkoorden zoals IZA, GALA en de Hervormingsagenda Jeugd onderstrepen dit en geven gemeenten daarbij een formele opdracht tot versterking. Ook is versterking nodig om de doelen uit het collegeprogramma en het beleidsplan ‘Iedereen doet mee’ te realiseren.

In de volgende paragrafen wordt toegelicht welke concrete inzet nodig is, welke effecten we verwachten en wat de gevolgen zijn als er niet wordt geïnvesteerd.

### 3.1 Wat is er nodig?

Om preventie te versterken, problemen vroegtijdig aan te pakken en inwoners effectief te ondersteunen, is o.a. uitbreiding van het aantal jongeren- en welzijnswerkers nodig. De huidige werkers zetten zich maximaal in, maar hun inzet is ontoereikend om de groeiende vraag vanuit de samenleving en sociale opgaven het hoofd te bieden. Daarnaast geven landelijke programma’s zoals IZA, GALA en de Hervormingsagenda Jeugd aan gemeenten de opdracht om volop in te zetten op preventie, positieve gezondheid en het versterken van de sociale basis. Om deze ambities waar te maken is het noodzakelijk en urgent om in de welzijnsfunctie te investeren, zodat extra capaciteit beschikbaar komt en er uitvoeringsbudget voor activiteiten ontstaat. Door versterking is de inzet op de volgende punten mogelijk

- ***Meer inzet op 10 tot 14 jarigen***

Op dit moment richt de inzet van de jongerenwerkers zich alleen op kinderen van 10 tot 14 jaar. Onderzoek toont aan dat bij jongeren van 10–24 jaar de psychische klachten duidelijk toenemen. Emotionele en gedragsproblemen, zoals aandachtsproblemen, hyperactiviteit, depressieve symptomen en slaapstoornissen, komen steeds vaker voor, al vanaf groep 8. Ook slaapproblemen en depressieve klachten zijn onder jongeren vanaf 12 jaar sterk toegenomen. In Staphorst wordt deze ontwikkeling door het werkveld eveneens herkend (GGD, scholen). Om deze jongeren effectiever te bereiken en te ondersteunen, is meer inzet nodig voor het groepswerk en het organiseren van gerichte activiteiten die aansluiten bij de leefwereld van deze jongeren. De vroege levensfase (10–14 jaar) is cruciaal voor preventieve interventie. Door inzet en nabijheid in deze leeftijdsfase kunnen professionals al vroeg het verschil maken, vertrouwen opbouwen en mogelijk ernstigere problemen voorkomen.

- ***Inzet op 14 tot 18 jarigen***

Er is momenteel geen inzet op de jongeren van 14 tot 18 jaar. Over deze leeftijdsgroep nemen de zorgen binnen onze gemeente toe. In lokale Zorg- en Veiligheid overleggen komt regelmatig casuïstiek aan bod over jongeren boven de 14 jaar die overlast veroorzaken. Maatschappelijke partners, zoals de politie, geven aan dat zij onvoldoende zicht hebben op deze groep en moeite hebben om contact met hen te leggen. Dit gebrek aan verbinding vergroot het risico dat problematisch gedrag en conflicten met de omgeving niet tijdig worden gesignaleerd of aangepakt. Wat nodig is, is dat jongerenwerkers de ruimte krijgen om ook deze leeftijdsgroep actief op te zoeken in hun leefomgeving, met nadrukkelijke aandacht voor preventie, waaronder middelengebruik.

- ***Inzet op 18 tot 27 jarigen***

Momenteel blijft naast de groep van 14 tot 18 jaar ook de groep jongeren van 18 tot 27 jaar buiten beeld. Veel jongeren in deze leeftijdsfase hebben behoefte aan ondersteuning bij de overgang naar volwassenheid en het vinden van hun weg in de samenleving. Deze inzet is erop gericht om isolement of afhaken te voorkomen, overlast, criminaliteit en problematiek tegen te gaan, en participatie te stimuleren. En ook hier is preventieve inzet op middelengebruik van belang. Met name op alcoholgebruik waar de GGD monitor laat zien dat het gebruik onder de Staphorster jongeren een stuk hoger ligt dan regionaal of landelijk het geval is.

- ***Meer inzet op signalering en preventieve ondersteuning bij jongeren***

Het aantal jongeren dat jeugdhulp ontvangt is in Staphorst relatief laag, maar bij jongeren met specialistische en intensieve jeugdhulp ligt het aandeel vergeleken met andere gemeenten boven gemiddeld. Het is daarom noodzakelijk dat jongerenwerkers risico's tijdig signaleren en jongeren ondersteunen bij het versterken van vaardigheden en netwerken. Ook tijdelijke begeleiding bij wachttijden voor jeugdhulp is nodig om escalatie en inzet van zware zorg of politie te voorkomen.

- ***Meer inzet op de organisatie van ontmoeting en inloop***

Zoals eerder benoemd, laat de recent gepubliceerde RIVM Gezondheidsmonitor zien dat 46% van de 65-plussers zich eenzaam voelt. Deze cijfers worden bevestigd door de lokale praktijk: de ervaring leert dat de huidige capaciteit onvoldoende is om te voldoen aan de groeiende vraag van met name oudere inwoners naar activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden. Daarnaast ontbreekt het aan structurele inloopvoorzieningen waar inwoners terechtkunnen met vragen of voor een gesprek. Hierdoor blijft ook de inzet op belangrijke thema's uit landelijke akkoorden, zoals het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en initiatieven als Welzijn op Recept, in Staphorst beperkt.

- ***Meer inzet op aanwezigheid in de buurten***

In buurten met een hoge concentratie sociale woningbouw is de behoefte aan opbouwwerk groot. Omdat in Staphorst slechts 11% van de woningvoorraad uit sociale huur bestaat (tegen een landelijk gemiddelde van 33%), concentreert sociale en maatschappelijke problematiek zich relatief sterk in een beperkt aantal buurten. In deze buurten is sprake van veel mutaties, een toename van mensen in een kwetsbare positie, zoals personen met een beperkte zelfredzaamheid en/of psychische problematiek, en een groeiend aantal nieuwkomers. Dit vraagt om een buurtgerichte aanpak, waarbij opbouwwerkers zichtbaar aanwezig zijn, samen met bewoners werken aan het verbeteren van de leefomgeving en bijdragen aan het vergroten van onderlinge betrokkenheid en sociale cohesie. Zonder uitbreiding van de capaciteit blijft dit potentieel onbenut.

- ***Meer inzet op ondersteunen van vrijwilligers en inwonersinitiatieven***

Vrijwilligers en inwonersinitiatieven vormen het fundament van een sterke sociale basis in Staphorst. Vanuit vrijwilligers klinkt al geruime tijd de vraag om meer aandacht en ondersteuning vanuit het welzijnswerk. Het welzijnswerk speelt een cruciale rol bij het ondersteunen, verbinden en versterken van deze inzet. Door het tekort aan capaciteit ontvangen vrijwilligers echter onvoldoende begeleiding, waardoor waardevolle initiatieven kwetsbaar blijven. Extra inzet is nodig om inwoners te stimuleren en te ondersteunen bij hun actieve bijdrage aan de gemeenschap.

- ***Meer inzet op samenwerking***

Effectief handelen binnen het sociaal domein vraagt om samenwerking tussen zorg, onderwijs, veiligheid, sport en cultuur. In Staphorst is de capaciteit van het welzijnswerk momenteel te beperkt om dit goed vorm te geven. Daardoor kunnen signalen van inwoners niet altijd tijdig worden opgepakt en gecoördineerd worden opgevolgd.

- ***Meer inzet op doelen uit akkoorden en beleid***

Om te voldoen aan de maatschappelijke opgaven en de doelen uit het collegeprogramma, het beleidsplan Iedereen doet mee en landelijke akkoorden, is extra capaciteit en gerichte inzet nodig.

### 3.2 Wat levert investeren op?

Welzijnswerk levert niet altijd direct meetbare resultaten op; de effecten worden vaak pas op langere termijn zichtbaar. Het vraagt tijd en continuïteit om de effecten van welzijnswerk volledig tot hun recht te laten komen. Een investering, voortbouwend op het fundament van een sterke welzijnsfunctie dat nu is gelegd, levert op termijn de volgende duurzame maatschappelijke meerwaarde op:

- Jongeren die sterker in hun schoenen staan.
- Zwaardere problematiek bij jongeren wordt voorkomen.
- Laagdrempelige en vroegtijdige ondersteuning voor alle inwoners van Staphorst.
- Zwaardere zorg wordt voorkomen.
- Meer verbondenheid en leefbaarheid in de wijken.
- Sterkere vrijwilligers en succesvollere inwonersinitiatieven.
- Integrale samenwerking.
- Doelen uit beleid en akkoorden worden gerealiseerd.

### 3.3 Risico's van niet investeren

Het achterwege laten van investeringen in welzijnswerk heeft zowel op korte als op lange termijn gevolgen. Welzijnswerk draagt bij aan het voorkomen van problemen, het versterken van eigen kracht en het bevorderen van maatschappelijke participatie. Zonder deze investeringen blijven preventieve en ondersteunende activiteiten beperkt, waardoor problemen op het gebied van gezondheid, opvoeding, sociale cohesie en participatie eerder escaleren. Dit leidt niet alleen tot hogere maatschappelijke kosten door grotere druk op zorg, jeugdzorg en maatschappelijke voorzieningen, maar ook tot een afname van de kwaliteit van leven van inwoners. Niet investeren betekent dus niet alleen dat positieve effecten uitblijven, maar ook dat bestaande problemen groter en kostbaarder worden. De volgende negatieve effecten zijn te verwachten:

- Problemen escaleren en worden duurder.
- Minder aandacht voor jongeren.
- Jongeren boven de 14 jaar blijven buiten beeld.
- Vrijwilligers en bewonersinitiatieven verliezen kracht.
- Verkokering van samenwerking.
- Gemiste aansluiting bij landelijke kaders.
- Kwetsbare inzet door gebrek aan formatie.

## 4. Financiële vertaling van dat wat nodig is

De eerste stap om de welzijnsfunctie te 'versterken door te verbinden' is gezet: op verzoek van inwoners en partners is er meer samenhang en professionaliteit aangebracht. Die bundeling en professionalisering is inmiddels gerealiseerd vanuit bestaande middelen. Om nu te kunnen voldoen aan de vraag om meer inzet die vanuit de samenleving blijft doorklinken, is aanvullende investering nodig. De extra middelen vanuit het Rijk maken het mogelijk om dit lokaal te realiseren.

### 4.1 De kostenposten van een sterke welzijnsfunctie

De financiële investering is met name nodig om de capaciteit uit te breiden. De huidige structurele inzet op het gebied van jongerenwerk (1 fte) en opbouw/welzijnswerk (1,5 fte) is onvoldoende om de groeiende sociale opgave in onze gemeente het hoofd te bieden. De buurtsportcoaches (2,7 fte) en de cultuurcoach/makelaar (0,9 fte) zijn wel op volle sterkte. Begin 2024 is de formatie in deze disciplines uitgebreid, wat heeft geleid tot een breed scala aan activiteiten op het gebied van bewegen en cultuur. De reacties uit de samenleving – onder andere van scholen en verenigingen – zijn zeer enthousiast en onderstrepen het succes van deze uitbreiding.

Om als welzijnsorganisatie toegerust te zijn op de groeiende vragen vanuit de samenleving en de sociale opgaven, wordt uitgegaan van uitbreiding van het jongeren- en welzijnswerk:

- ***Uitbreiding van de jongerenwerkers***

Uitbreiding van het jongerenwerk, inclusief de inzet op de groep 14 jaar en ouder. Meer dan een derde van de inwoners van Staphorst zijn jonger dan 27 jaar. Daarmee is Staphorst een gemeente met relatief gezien veel jongeren. De helft van deze jongeren heeft een leeftijd tussen de 14 en 27 jaar. Deze leeftijd wordt nu niet bediend. Jongerenwerkers moeten de ruimte krijgen om jongeren actief op te zoeken in hun leefomgeving, met nadrukkelijke aandacht voor preventie, waaronder middelengebruik.

- ***Uitbreiding van de opbouw- en welzijnswerkers waaronder ondersteuning aan vrijwilligers***

De leefbaarheid in buurten vraagt om meer aanwezigheid en ondersteuning. Tegelijkertijd groeit onder ouderen de behoefte aan ontmoeting en activiteiten. Hoewel Staphorst een gemeente is met veel jongeren en jonge gezinnen, neemt ook hier de dubbele vergrijzing toe en groeit het aandeel ouderen. Vanuit die ontwikkeling wordt steeds vaker een beroep gedaan op vrijwilligers, terwijl zij al langere tijd aangeven behoefte te hebben aan meer ondersteuning. Dit kan bijvoorbeeld worden vormgegeven via aandachtsfunctionaris voor vrijwilligers.

Naast de uitbreiding op het jongeren- en welzijnswerk heeft dit ook consequenties voor de randvoorwaarden:

- ***Inrichten van ondersteuning***

Om ervoor te zorgen dat de werkers vooral “buiten aan het werk” kunnen zijn, is adequate (secretariële) ondersteuning belangrijk. Deze ondersteunt bij praktische taken zoals het regelen van afspraken, het versturen van mailings en het beantwoorden van telefoons – werkzaamheden waarin de werkers minder gespecialiseerd zijn.

- ***Beschikking over voldoende locaties:***

Huur van ruimtes bij de bibliotheek, de Poele, het Dienstencentrum, de Buurtstee en overige ruimtes voor inloop, ontmoeting en activiteiten. Bij een uitbreiding van het aantal activiteiten zal het noodzakelijk zijn om extra en vaker ruimtes te huren, zodat de voorzieningen blijven aansluiten bij de vraag en de doelgroepen voldoende ruimte hebben.

- ***Uitbreiding van het uitvoeringsbudget voor activiteiten:***

Uitvoeringsbudget voor jongerenactiviteiten, welzijnsactiviteiten, ondersteuning op maat, sportieve en culturele activiteiten. Hiermee wordt het aanbod voor inwoners substantieel uitgebreid en diverser gemaakt. Wanneer extra activiteiten worden georganiseerd, is het noodzakelijk dat hier ook aanvullend uitvoeringsbudget voor beschikbaar wordt gesteld, zodat de activiteiten goed kunnen worden uitgevoerd.

Verder zijn er naast deze extra kostenposten ook vaste kosten binnen de organisatie die gedekt worden vanuit bestaande budgetten, zoals:

- ***Personeelskosten bestaande formatie***

Dit betreft de huidige jongeren- en welzijnswerkers, de buurtsportcoaches en cultuurcoach als ook een manager voor sturing en coördinatie. Sturing zorgt ervoor dat de werkzaamheden doelgericht en efficiënt verlopen, dat prioriteiten helder zijn en dat de verschillende disciplines goed op elkaar aansluiten.

Coördinatie op organisatieniveau is nodig om de contacten met de gemeente, scholen, verenigingen en andere stakeholders te onderhouden, zodat afspraken en samenwerking soepel verlopen.

- ***Organisatiekosten:***

Kosten voor kantoor, ICT, website, communicatie, laptops, telefonie, salaris- en financiële administratie, accountant en verzekeringen. Dit zorgt voor een professionele en efficiënte bedrijfsvoering.

| **RAMING** | | |
|---|---|---|
| | | |
| ***OPBRENGSTEN*** | | |
| 1. | Inkomsten uit bestaande budgetten | 600.000 |
| ***KOSTEN*** | | |
| 2. | Personeelskosten | 1.025.000 |
| 3. | Huisvestingskosten | 60.000 |
| 4. | Organisatiekosten | 140.000 |
| 5. | Kosten activiteiten | 75.000 |
| | | 1.300.000 |
| | | |
| | **Opbrengsten** | 600.000 |
| | **Kosten** | 1.300.000 |
| | **Resultaat** | -700.000 |

### 4.2 Dekking van de investering

Het geraamd budget van € 700.000 is opgenomen in de kadernota 2026. Deze aanvullende middelen kunnen als volgt worden gedekt:

- Voor de korte termijn (2026 en 2027) uit de toegekende middelen 'Hervormingsagenda' (voor toelichting op de Hervormingsagenda zie bijlage I). Voor 2026 bedraagt dit € 1.077 en voor 2027 € 1.002, waarvan € 700.000 is toegekend aan de versterking van de welzijnsfunctie.
- Voor de middellange termijn (2028 en 2029) uit de nog toe te kennen middelen vanuit het Rijk, nu op genomen als stelpost (brief VNG). Voor de periode 2025-2029 heeft de gemeente structurele middelen toegekend gekregen voor de inzet op jeugd. Voor de jaren 2025 tot en met 2027 is aangekondigd dat gemeenten cumulatief circa € 3 miljard ontvangen voor jeugdzorg en ter compensatie van de terugval in het gemeentefonds in 2026.
- Voor de lange termijn (>2030) vanuit bestaande middelen en aangekondigde beheersmaatregelen (waaronder nieuw bekostigingsstelsel jeugd), afschaffing wmo-tarief en uitvoeringsbudget AZWA.

### 4.3 Vervolg

Na instemming met het voorliggend voorstel is de welzijnsorganisatie aan zet om een plan te stellen voor de jaren 2026 en 2027, voorzien van een inhoudelijke uitwerking en een bijbehorende begroting. Dit plan dient inzicht te geven in de voorgenomen activiteiten, de beoogde maatschappelijke impact, en de daarbij behorende financiële inzet. De inzet van de middelen zal plaatsvinden aan de hand van dit plan, waarbij wordt gestuurd op doelmatigheid, maatschappelijke effectiviteit en de daadwerkelijke behoefte in de uitvoering. Deze planontwikkeling gebeurt samen met de samenleving – een aanpak van Staphorst, voor Staphorst – waarbij inwoners en partners richting geven aan wat nodig is en hoe dit lokaal georganiseerd moet worden. Uiteindelijk wordt dit vertaald in een subsidieaanvraag waarop het college beslist. De raad zal hierover worden geïnformeerd.

# Bijlage I. Hervormingsagenda jeugd

**Inleiding**
De Hervormingsagenda Jeugd is een landelijk programma waarin rijk, gemeenten en andere partners samenwerken aan een toekomstbestendig jeugdstelsel. De agenda beoogt de kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp te verbeteren, de toegang te verduidelijken en de financiële houdbaarheid van het stelsel te waarborgen. De Hervormingsagenda Jeugd vraagt in heel Nederland veel inzet van alle jeugdregio's, gemeenten, jeugdzorgaanbieders en andere betrokken partijen. Het is een verandertraject dat alleen met stevige samenwerking en een lange adem tot resultaten zal leiden. Voorop staat dat de veranderingen daadwerkelijk verbetering brengen voor de jeugdigen en gezinnen in onze gemeenten, zodat zij gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien.

Gemeenten hebben zich gecommitteerd aan deze agenda en werken op lokaal en regionaal niveau aan de implementatie ervan. De Hervormingsagenda Jeugd is een proces dat in volle gang is en kent een focus op preventie en het versterken van de basis. In deze memo informeren wij u over de stand van zaken en onze inzet voor de komende periode.

**Aanleiding Hervormingsagenda Jeugd**
Sinds de decentralisatie van de jeugdzorg in 2015 is het gebruik van jeugdhulp sterk toegenomen. Tegelijkertijd zijn de kosten gestegen en is de druk op professionals en gezinnen toegenomen. De agenda is opgesteld als antwoord op knelpunten in de jeugdzorg, zoals:

- Te hoge instroom in jeugdhulp, ook bij lichtere problematiek;
- Oplopende kosten en financiële druk bij gemeenten;
- Fragmentatie van het aanbod en samenwerking;
- Lange wachttijden en onvoldoende passende hulp voor sommige jeugdigen.

De Hervormingsagenda Jeugd legt een sterke nadruk op preventie en het versterken van het gewone leven van jongeren en ouders. Dit betekent dat er meer ingezet wordt op het bieden van oplossingen in de dagelijkse leefomgeving van jongeren en ouders, en dat de jeugdzorg zich meer zal richten op de preventieve kant. De Hervormingsagenda moet zorgen voor:

- Meer preventie en vroegtijdige ondersteuning;
- Meer regie voor gezinnen en jongeren zelf;
- Betere samenwerking tussen partijen;
- Een houdbaar financieel stelsel.

De landelijke Hervormingsagenda Jeugd omvat een omvangrijk pakket aan veranderingen die moeten leiden tot structurele verbeteringen in het stelsel van jeugdzorg. Het betreft zeven thema's en een veelheid aan acties die allemaal in een verschillend tempo opgepakt en uitgevoerd worden. Sommige acties vragen primair landelijke inzet, andere thema's vragen om een regionale aanpak en een deel van de thema's wordt lokaal opgepakt. De zeven hoofdthema's zijn:

1. *Reikwijdte van de Jeugdwet*; verduidelijken welke hulp wel en niet onder de wet valt;
2. *Verbinding met andere domeinen* – zoals onderwijs, ggz, veiligheid en bestaanszekerheid;
3. *Stevige lokale teams en toegang*; dichtbij, deskundig en laagdrempelig;
4. *Terugdringen van residentiële jeugdhulp*; kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien;
5. *Kwaliteitsverbetering en blijvend leren*; investeren in vakmanschap en reflectie;
6. *Eenvoudigere uitvoering en minder administratie*; ruimte voor professionals;
7. *Data en monitoring*; beter inzicht in wat werkt en waar verbetering nodig is.

**Implementatie**
De agenda wordt regionaal en lokaal geïmplementeerd, met ruimte voor maatwerk per gemeente. In regio IJsselland is gekozen voor een programmatische aanpak, waarbij gemeenten, aanbieders en cliënten samen optrekken. In december 2024 stelden de portefeuillehouders in de regio een regionaal actieplan vast voor de regionale implementatie van de Hervormingsagenda.

De zeven thema's van de Hervormingsagenda vragen niet allemaal gelijktijdig aandacht. Sommige thema's vragen eerst actie van het **Rijk**. Dit geldt bijvoorbeeld voor het thema 'reikwijdte'. Hiervoor is aanpassing van de Jeugdwet nodig, zodat duidelijk is welke ondersteuning wel of niet binnen de Jeugdwet valt. Ook de thema's 'data en monitoring' en 'kwaliteit en blijven leren' vragen allereerst om stappen vanuit het Rijk.

Met de volgende thema's zijn we **lokaa**l aan de slag:

- Thema 2: verbind met anderen domeinen zoals onderwijs

Vanaf schooljaar 2025–2026 nemen jeugdconsulenten structureel deel aan het Zorg- en Advies Team (ZAT) op basisscholen. Dit bevordert vroegtijdige signalering en gezamenlijke aanpak van zorgen rondom leerlingen en versterken we de brug tussen onderwijs en jeugdhulp.

- Thema 3: Stevige lokale teams
    - Brede welzijnsorganisatie. De huidige welzijnsorganisatie in de gemeente (SWS) wordt doorontwikkeld tot een brede welzijnsorganisatie, waarin jongerenwerk, buurtsportwerk en de cultuurcoach worden geïntegreerd. Dit leidt tot een samenhangend en herkenbaar preventief aanbod voor alle leeftijden, gericht op participatie, talentontwikkeling en sociale cohesie. De ondersteuning is vrij toegankelijk en zonder indicatie, wat de drempel verlaagt en snelle hulp mogelijk maakt. Door aan te sluiten bij de leefwereld van jong en oud, biedt de brede welzijnsorganisatie laagdrempelige activiteiten die bijdragen aan welzijn en veerkracht. Deze integrale benadering sluit aan bij de uitgangspunten van de Hervormingsagenda Jeugd en versterkt de preventieve basis in de gemeente Staphorst.
    - Werksessie Stevige lokale teams. In oktober organiseren we een werksessie met alle gemeentelijke consulenten van de afdeling Samenleving, waarin we aan de slag gaan met de werkpakketten 'Stevige lokale teams' van de VNG. De VNG zal ons hierin ondersteunen vanuit het Ondersteuningsteam Jeugd. Aan het eind van de sessie hebben we in beeld hoe we ons verhouden tot de punten waaraan een stevig lokaal team moet voldoen én waar onze lokale opgave ligt. We hebben dan de landelijke ambities vertaald naar lokale acties. Dit wordt ondergebracht in het integrale beleidsplan sociaal domein 'Iedereen doet mee'. Vanuit deze informatie kunnen we een volgende stap bepalen.

Aan de volgende thema's geven we **regionaal** uitvoering:

- Thema 4: Terugdringen residentiële jeugdhulp; zo thuis mogelijk
    - Transformatieconvenant. De ontwikkeling van residentiële jeugdhulp (wonen en verblijf) in onze regio laat in de afgelopen jaren een dalende trend zien. Doel is om het aantal jongeren in Wonen en Verblijf verder af te bouwen. Om dit te realiseren is in 2022 een Transformatieconvenant afgesloten tussen de elf gemeenten in IJsselland en zestien aanbieders van specialistische jeugdhulp. Samen werken we aan initiatieven die het terugdringen van residentiële jeugdhulp mogelijk maken.
    - Bestuurlijk platform. Als onderdeel van het Transformatieconvenant werken we bestuurlijk samen in het 'bestuurlijk platform' en op basis van een bestuurlijk convenant. Hierin is vastgelegd hoe we als gemeenten en aanbieders met elkaar samen willen werken, welke afspraken we hierover maken, en hoe we met elkaar in gesprek blijven over verschillende thema's en uitdagingen.
    - Bovenregionaal, met de jeugdregio's in de provincies Overijssel en Gelderland, werken we aan afbouw van JeugdzorgPlus. Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar vanuit het Rijk (zogenoemde SPUK- middelen).

We doen dit samen met aanbieders van JeugdzorgPlus, waarbij we kijken naar om- en afbouw van bestaande locaties, maar ook naar alternatieven voor JeugdzorgPlus.

**Samenhang met andere ontwikkelingen**

De Hervormingsagenda Jeugd hangt nauw samen met het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Deze trajecten versterken elkaar en bieden een geïntegreerde aanpak voor de ondersteuning van jeugdigen en gezinnen.

→ Integraal Zorgakkoord (IZA): het IZA richt zich op het verbeteren van de samenwerking tussen zorgaanbieders en gemeenten, met als doel de zorg toegankelijk, betaalbaar en van hoge kwaliteit te houden. Dit sluit aan bij de doelstellingen van de Hervormingsagenda Jeugd om de toegang tot jeugdhulp te verbeteren en de samenwerking tussen verschillende domeinen te versterken.

→ Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA): het GALA beoogt een beweging van specialistische ondersteuning naar breder toegankelijke (preventieve) voorzieningen en interventies. Dit komt overeen met de inzet op preventie binnen de Hervormingsagenda Jeugd en de versterking van de sociale basis in gemeenten.

→ Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming: dit scenario richt zich op de verbetering van de veiligheid van jeugdigen en volwassenen, en de samenwerking tussen gemeenten, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming. Beide verandertrajecten hebben invloed op de lokale teams. Zowel ambtelijk als bestuurlijk benaderen we beide trajecten daarom zoveel mogelijk in samenhang met elkaar.

→ Project Aanpak Wachttijden; vanuit de regio werken we via het project ‘Aanpak wachttijden’ aan verbetering van de in- door- en uitstroom van de jeugdhulp. Wachttijden zijn een complex en veelzijdig probleem en het terugdringen ervan vraagt goede, meerjarige samenwerking. Met ondersteuning van het landelijke programma Aanpak wachttijden werken we per gemeente en in samenwerking met aanbieders aan (inmiddels zeven) specifieke kleinschalige projecten op het gebied van in-, door- en uitstroom in de jeugdhulp. We beginnen kleinschalig, leren van elkaar en zorgen dat werkende initiatieven breder opgepakt worden. Dit draagt bij versteviging van de lokale teams.

In de gemeente Staphorst benutten we deze samenhang door beleid en uitvoering op elkaar af te stemmen. Dit betekent dat we bij de implementatie van de Hervormingsagenda Jeugd rekening houden met de uitgangspunten van het IZA, GALA en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Hierdoor kunnen we een geïntegreerde en effectieve ondersteuning bieden aan jeugdigen en gezinnen, gericht op preventie, stevige toegang en veiligheid.